

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

מופק בסיוע של:
ההסתדרות הציונית העולמית
המחלקה לשירותים רוחניים בתפוצות

חֵמְדָּה יָמִימָה

HEMDAT YAMIM

תצוה תשי"ע

פרשת שבוע

"קול (כל) ישראל"

הרב יוסף כרמל, ראש כולל "ארץ חמדה"

הציווי על עשית המעיל:

"וְעָשִׂיתָ אֶת מְעִיל הָאֶפֻּד כְּלִיל תְּכֵלֶת ... וְעָשִׂיתָ עַל שׁוּלְיוֹ רִמְנֵי תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי עַל שׁוּלְיוֹ סָבִיב וּפְעָמָנִי זָהָב בְּתוֹכָם סָבִיב... (שמות כ"ח לא-לג)

מסתיים בפסוק הבא:

"וְהָיָה עַל אֶהָרֹן לְשֵׁרֵת וְנִשְׁמַע קוֹלוֹ בְּבֹאוֹ אֶל הַקֹּדֶשׁ לִפְנֵי יְקִוֶּקֶ וּבִצְאתוֹ וְלֹא יָמוּת" (שם לה).

נשאלת השאלה קולו של מי ישמע ולאיזה מטרה? כדי להסביר פסוק זה נשתמש גם במגילת אסתר.

הרשב"ם, נכדו של רש"י, מסביר כי קולו של המעיל באמצעות הפעמונים ישמע, כאשר הכהן הגדול יתקרב אל הקודש. אז ידעו כל הנוכחים שם, כי הגיע זמן הציווי של:

"וְיָכַל אֶדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֶהָל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וּכְפָר בְּעֵדוֹ וּבְעֵד בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל" (ויקרא ט"ז יז).

לפי זה, מטרת הציווי היא להגן על מי שמצוי שם כדי ש"לא ימות".

'אבן עזרא' לעומתו מסביר כי קולו של הכהן הגדול ישמע ותפילותיו תתקבלנה ברצון, אם יבוא אל הקדש בבגדי הכהונה, אין קשר דווקא אל הפעמונים.

הרמב"ן, כמה דורות מאוחר יותר, פירש כי הקול הוא קול הפעמונים. הכתוב בא לענות על התמיהה מה תפקיד הפעמונים? הרי אין זה נהוג לשים פעמונים על בגדי שרד. התשובה שהתורה נותנת היא "וְלֹא יָמוּת".

השמעת הקול בפעמונים משמעותה נטילת רשות להכנס אל הקודש שהרי "הבא בהיכל מלך פתאום, חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כענין אחרורו". כמו שמפורש במגילת אסתר:

"כֹּל עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ וְעַם מְדִינֹת הַמֶּלֶךְ יוֹדְעִים אֲשֶׁר כָּל אִישׁ וְאִשָּׁה אֲשֶׁר יְבֹא אֶל הַמֶּלֶךְ אֶל הַחֹצֵר הַפְּנִימִית אֲשֶׁר לֹא יִקְרָא אַחַת דָּתוֹ לְהַמִּית" (ד' יא).

הרמב"ן מביא פירוש נוסף בשם חכמי האמת, כי המטרה בהשמעת הקול היא לדאוג שגם המלאכים לא י שארו בקודש - בהיכל, בזמן שהכהן הגדול נכנס לשם לעבודה. לפי פירוש זה, הביטוי "וְלֹא יָמוּת" מתפרש כדי להגן עליו מפני המלאכים - "שלא יפגעו בו מלאכי אלהים".

פירושו הראשון של הרמב"ן קשור גם להדרכה מוסרית של חז"ל. וז"ל המדרש: "אמר רבי שמעון בן יוחאי ד' דברים הקדוש ברוך הוא שונאן אף אני איני אוהבן ... והנכנס לביתו פתאום ואין צריך לומר לתוך ביתו של חבירו רב אמר ... ואל תכנוס לבית פתאום ... על שום ונשמע קולו" (ויקרא רבה פרשת אחרי מות פרשה כא).

החזקוני מחדש: "ונשמע קולו כדי שידעו זמן העבודה ובכך יכוונו לבם לאביהם שבשמים". מטרת השמעת הקול היא כדי שאלה שנשארו בחוץ יוכלו לדעת מתי לכוון ולהצטרף אל הכהן הגדול שנכנס פנימה.

גם האברבנאל בפירושו הראשון מסביר כי מטרת השמעת הקול היא לעורר כוונה. אבל לדעתו המטרה היא לעורר את כוונת הכהן הגדול ולעוררו "יעיררו להתבונן שהוא בקדש .. ובזה יחיה ולא ימות". לעומת זאת בפירושו השני מסביר הוא כי השמעת הקול נועדה לעדכן את הנשארים בחוץ במצבו של הכהן הגדול וז"ל: "ואפשר לומר שהי' השמעת קול הפעמונים כדי שידעו מבחוץ כי הכהן חי כי אלו היה מת לא היו נשמעים ... וכאשר לא היו שומעים פסיעותיו היו יודעים שהוא בחטאו מת (כמו בימי בית שני).

נסיים את דברינו לשבוע זה בשלשה דרושים נוספים:

הירושלמי דורש את השמעת הקול בדרך זו: "ונשמע קולו יבא קול ויכפר על קול ההורג נפש (בשגגה), לא היתה לו כפרה וקבעה לו התורה כפרה מיתת כהן גדול". אם כך, קול הפעמונים מכפר על רוצחים בשוגג ובזכות זה הכהן הגדול שהיה אמור לכפר במיתתו על הרוצחים "וְלֹא יָמוּת" (יומא פרק ז ה"ג).

ה"כלי יקר" מחדש כי קול הפעמונים מכפר על מי שקשור ללשון הרע ובזכות זה לא ימותו. שהרי חז"ל לימדונו "כי לשון הרע תלתא קטיל" (ערכין טו ב').

בעל ה"דגל מחנה אפרים" (רבי משה חיים אפרים, נכדו של ר' ישראל בעל שם טוב) מסביר כי קול הפעמון רומז "על פושעי ישראל שהם מלאים מצוות כרימון (עירובין י"ט א) וכל תפילה שאין בה מפושעי ישראל אינה תפילה (עין כריתות ו' ב) ... ואז ונשמע קולו בבואו אל הקודש היינו שאז תפילתו נשמעת כשיהיה בצירוף פושעי ישראל".

דווקא בערב שבת זכור, נזכור ונזכיר כי המלחמה בעמלק, עליה נקרא בשבת זו, היא שבאה להנציח את הקביעה כי גם מי שהורג את "פליטי העני" שלא מלו, מכריז מלחמה על הקב"ה, גם הם חלק בלתי נפרד מעם ישראל. לכן, רק מי שמשתפם בתפילתו, תפילתו נשמעת.

לע"נ צפורה בת יונה דונייר ע"ה נלב"ע י"ב אדר א'	לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועיישה סבג	לע"נ הרב אשר וסרטיל ז"ל נלב"ע ט' כסלו תשס"ט
--	---	---

ERETZ HEMDAH

3 Chiya St. P.O.B 36236 Jerusalem 91360
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

Email: info@eretzhemdah.org

www.yeshiva.org.il

ארץ חמדה ע"ר

רח' חייא 3 ת.ד. 36236 ירושלים 91360
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

web-site: www.eretzhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חמדת הדף היומי עיונים בשולחן ערוך - חושן משפט, לאור הדף היומי

ז' - יג' אדר, סנהדרין ט-טו

רשות לדון (יג עמוד ב)

הרב עופר לבנת

לע"נ סבתנו מלכה טוביע בת הרב יעקב לייב

השבוע בדף היומי הגמרא (יג עמוד ב) דנה באופן שבו היו סומכים את סמיכת החכמים, שעברה מחכם לחכם מימי משה רבינו. הסמיכה הייתה משמעותית מאוד כיוון שרק חכמים סמוכים יכולים לדון דיני קנסות ודיני נפשות. בימינו שסמיכה זו אינה קיימת, התחומים בהם דיינים יכולים לדון מוגבלים מאוד. הסמיכה היא בראש ובראשונה הכרה בחכמתו של האדם ובהיותו ראוי להיות דיין. הגמרא מסבירה כי הסמיכה אינה סמיכת ידיים פיזית אלא הענקת תואר לאדם. בלשון הרמב"ם (סנהדרין ד, ג): "וכיצד היא הסמיכה לדורות? לא שישמכו ידיהן על ראש הזקן, אלא שקורין לו רבי ואומרים לו הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות". הראשונים נחלקו האם לסמיכה יש משמעות נוספת מעבר לקבלת הכושר לדון דיני קנסות. לדעת הרמב"ם (סנהדרין ד, ח-יד) הסמיכה גם מקנה לדיין רשות לדון בעלי דין בכפייה. לכן, בסמיכה הסומכים גם קובעים באיזה נושאים הוא רשאי לדון, וכן להגביל את רשותו לדון בזמן. אמנם, גם דיין שאיננו סמוך אך הוא מומחה, יכול לקבל רשות מהשלטון היהודי לדון בכפייה. לעומת זאת, לדעת הרא"ש (א, ב) דיין מומחה יכול לדון בכפייה גם בלא שהוסמך לכך מבית הדין או מהשלטון המקומי, אלא רק על סמך זאת שהתברר לרבים שהוא מומחה.

סיכום ופסיקה:

לדעת הרא"ש דיין יחיד מומחה יכול לדון את בעלי הדין בכפייה. אולם לדעת הרמב"ם, הוא אינו יכול לדון בכפייה אלא אם כן הוא קיבל רשות לכך מבית הדין, או מהשלטון היהודי. הרמ"א (חושן משפט ג, ב) פוסק שבימינו אין אדם שמוגדר כמומחה לעניין זה שיוכל לדון יחידי בכפייה.

שו"ת במראה הבזק

(מותוך ח"ו)

Pardes Chana, Israel

פרדס חנה, ישראל

תשרי תשס"ד

חתונה בתענית אסתר

שאלה

האם מותר להתחתן בתענית אסתר, במקרה שתשובה שלילית תדחה את החתונה לזמן רב (כמה חודשים)?

תשובה

- א. תענית אסתר אינה יום של אבל וצער, אלא תענית לזכר מה שהתענו בימי מרדכי ואסתר, לכן מותר להתחתן ביום זה¹.
- ב. אם מדובר בשאלה בליל תענית אסתר, אין בעיה גם בעניין הסעודה. אם מדובר בחתונה ביום תענית אסתר ביום – אין לעשות את הסעודה בתענית, אלא בליל פורים².
- ג. לחתן ולכלה מותר לאכול מיד לאחר החופה³.

- ¹ מפורש ב"מגן אברהם" (שו"ע או"ח סוף סי' תרצו) כדבר פשוט. הוזכר רק כדרך אגב כאשר הדיון הוא אם מותר להתחתן בפורים עצמו או ש"אין מערבין שמחה בשמחה", וז"ל: "...שיעשה החופה ביום י"ג".
- ² ואף שיש אוסרים משום עירוב שמחה בשמחה – ראה ב"דרכי משה" (שם). להלכה יש להקל, ובוודאי כשהאפשרות האחרת היא דחייה של החתונה לזמן רב, וכך משמע מדברי ה"מגן אברהם" הנ"ל, ובפרט שמרן המחבר והרמ"א מתירים אפילו את החתונה עצמה בפורים; ועיין עוד בשו"ת "מנחת יצחק" (א סי' לט).
- ³ עיין ב"שער הציון" (שם סי' תרפו אות טז), שמשמע שמשווה חתן לבעל ברית, ובסוף דבריו כתב שיש מקום להתיר לבעל הברית לאכול בתענית אסתר בכל מקרה, ובוודאי לאחר מנחה.

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

שו"ת "במראה הבזק", חלקים א'-ו'

תשובות לשאלות מרבני הגולה. השאלות מבטאות את המצב מיוחד של קהילות ישראל בכל קצוות תבל בימינו אנו. התשובות מתמודדות עם המציאות בעולם מודרני מתפתח בדרך של "דרכיה דרכי נעם". הספרים עוסקים בארבעת חלקי ה"שלחן ערוך" תוך ניסיון לקחת בחשבון גם את החלק החמישי ההופך את התורה ל"תורת חיים".
מחיר מבצע לששת הכרכים 300 ₪ במקום 360 ₪ (**לחץ לקניה**) (טל' 02-5371485)

חדש!!!

שו"ת "במראה הבזק" במהדורה מהודרת! מחיר מבצע לששת הכרכים 360 ₪ במקום 480 ₪

בשיתוף המרכז לשירותים רוחניים לקהילות - ההסתדרות הציונית העולמית

